

vergadering **C276**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed

van 19 mei 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over erfgoed en energiezuinigheid – 2912 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Maxim Veys aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de aanbevelingen van de OESO voor het Vlaamse huisvestingsbeleid – 2929 (2021-2022)	5
VRAAG OM UITLEG van Joke Schauvliege aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de evaluatie van het bestaande beschermd erfgoedbestand en de beslissing om de bescherming van bepaalde monumenten op te heffen – 2930 (2021-2022)	12

VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over erfgoed en energiezuinigheid – 2912 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister, dit jaar werd het onderzoeksrapport 'Ontwikkelen van een energiepresatiocertificaat voor beschermde woningen' uitgebracht. Bij een gewoon energieprestatiecertificaat (EPC) zijn de gebruikte parameters en aanbevelingen niet geschikt om toe te passen bij beschermde woningen. Uit het onderzoek blijkt dat het mogelijk is om een EPC te ontwikkelen voor erfgoed, maar dat de kosten en de inspanningen voor de verdere uitbouw ervan niet in verhouding zijn tot de beperkte doelgroep die gebruik kan maken van dat EPC. In uw laatste beleids- en begrotingstoelichting (BBT) staat dan ook dan u samen met minister Demir besliste om op zoek te gaan naar een alternatief en dat het agentschap Onroerend erfgoed op zoek gaat naar nieuwe pistes.

Op de webstek van het agentschap lijkt die nieuwe piste concreter gemaakt. Bij de begeleidende tekst van het onderzoeksrapport staat dat er als alternatief voor het EPC een eenvoudiger instrument zal worden ontwikkeld: het erfgoedenergieadvies. In de loop van de tweede helft van 2023 zal het aangeboden worden aan de eigenaars van beschermd erfgoed.

Minister, kunt u kort schetsen waarin het erfgoedenergieadvies zal verschillen van het EPC voor erfgoed? Welke stappen moeten nog worden ondernomen voor het advies kan worden aangeboden aan de eigenaars?

Eind 2021 is het project 'Gespecialiseerde energieconsulenten onroerend erfgoed' afgerond. Het agentschap stelde de resultaten van het project begin deze maand, op 4 en 5 mei, voor tijdens de '4th International Conference on Energy Efficiency in Historic Buildings' in Duitsland. Na afloop van het project werd een eindrapport opgemaakt met conclusies en aanbevelingen voor de komende jaren.

Kunt u de belangrijkste resultaten van het project ook hier toelichten? Hoe moet het nu verder met de aanbevelingen uit dat eindrapport?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mevrouw Van Werde, de initiële bedoeling van het EPC voor erfgoed was eerst de eigenaar zicht geven in energiescore/energie-label van zijn woning en in de erfgoedvriendelijke energiezuinige maatregelen die hij kan uitvoeren aan zijn pand. We zien het EPC voor erfgoed als een uitbreiding van het bestaande EPC, want erfgoed vraagt toch vaak een specifieke aanpak.

Voor het erfgoedenergieadvies geeft mijn agentschap Onroerend Erfgoed de eigenaar inzicht in de erfgoedvriendelijke energiezuinige maatregelen die hij kan uitvoeren aan zijn beschermde pand.

Het erfgoedenergieadvies zal een document op maat van het beschermde pand zijn dat tot in detail uitwerkt welke maatregelen kunnen worden genomen om het monument energie-efficiënter te maken. Daarnaast zullen ook algemene aandachtspunten opgenomen worden die een invloed hebben op het verbeteren van het comfortgevoel en het verminderen van het energieverbruik.

Het erfgoedenergieadvies zal de opbouw en logica van de huidige energieprestatiecertificaten volgen, zodat het een complementair document bij het betreffende EPC

is. De focus ligt dus op de specifieke erfgoedvriendelijke energiezuinige aanbevelingen. De andere informatie over de energiezuinigheid van zijn beschermd pand haalt de eigenaar nog steeds uit het EPC. We zetten daarbij in op het helder en overzichtelijk informeren. De opmaak van een energieprestatiecertificaat blijft ook voor eigenaars van een beschermd pand verplicht. Het beschikken over een recent EPC zal zelfs een voorwaarde zijn voor de aanvraag tot opmaak van een erfgoed-energieadvies.

Het agentschap Onroerend Erfgoed is volop bezig met de ontwikkeling van dit nieuwe instrument. Momenteel lopen er vier werkpakketten. Het eerste is het bepalen en uitschrijven van de exacte inhoud van het erfgoedenergieadvies, gebaseerd op de resultaten van de studie 'Ontwikkelen van een EPC voor beschermde woningen' en de bestaande afwegingskaders voor dakisolatie, historisch schrijnwerk, gevelisolatie, enzovoort. Ten tweede werkt mijn agentschap aan een logisch en helder proces, van aanvraag tot aflevering van het erfgoedenergieadvies. We zetten de burger, de Vlamingen, daarbij centraal. Ten derde werkt het agentschap ook aan een heldere grafische ondersteuning van het label. Ten vierde zullen we de consultants die dagelijks in het veld staan, alle info geven om deze nieuwe taak op te nemen en de burger nog meer van dienst te kunnen zijn.

Deze werkpakketten zullen tegen eind dit jaar afgerond zijn, om dan in 2023 van start te gaan met de softwareontwikkeling van de applicatie voor dit nieuwe instrument. Ook zal er in 2023 gewerkt worden aan de communicatiecampagne van het erfgoedenergieadvies en zullen de erfgoedconsultanten verder worden voorbereid.

Dan kom ik tot uw derde vraag. De projectresultaten zijn toegankelijk via de projectwebsite www.erfgoedenergieloket.be. In totaal werd in het kader van het online ErfgoedEnergienet een 60-tal adviezen afgeleverd. Er werd een 5-daagse opleiding ontwikkeld, die in 2018 door 76 restauratiearchitecten gevolgd werd. Er werd ook een extra opleidingsdag gegeven voor een selectie van 83 erfgoedconsultanten en monumentenwachters.

Ondertussen zijn de opleidingsinhouden ook overgenomen in een project met de ondersteuning van het LIFE-project (L'Instrument Financier pour l'Environnement) Belgium Renovates for Energy Efficient Living! (BE REEL!). Meer dan 1340 bouwprofessionelen volgden de online opleidingen die in de loop van 2021 gegeven werden. In het kader van het project werden 10 concrete cases van gebouwen waar energiebesparende maatregelen zijn toegepast, voor en na de ingrepen, gemonitord. De maatregelen die in de opgevolgde cases werden toegepast, werden beoordeeld op bouwtechnische compatibiliteit, behoud van de erfgoedwaarden, potentieel voor energetische verbetering en comfortverbetering.

Een impactmeting werd uitgevoerd op basis van de cases. De gemiddelde berekende theoretische besparing per energetische renovatie van een erfgoedgebouw bedraagt 5,81 ton CO₂ per jaar. De potentiële besparingen aan primaire energie voor verwarming over alle erfgoedwoningen in het Vlaamse Gewest bedraagt tussen 72.000 en 316.000 megawattuur per jaar door thermische verbetering van ramen en tussen 1.160.000 en 2.830.000 megawattuur per jaar door bijkomende isolatie van daken.

De beoogde structurele verankering van de opleiding in de bestaande architectuuropleidingen bleek op korte termijn niet mogelijk. Daarom werd ingezet op permanente vorming en het digitaal ter beschikking stellen van de opleidings-modules, ook in andere opleidingstrajecten.

De resultaten van het project werden en worden ruim verspreid in de sector, zowel binnen Vlaanderen en België als internationaal, en verder gevaloriseerd in nieuwe onderzoeksprojecten zoals het LIFE-project BE REEL!, het project RIBuild, het IEA-project (International Energy Agency) Task 59 en het project 'EPC voor erfgoed'.

De concrete technische aanbevelingen zullen meegenomen worden in het gespecialiseerde erfgoedenergieadvies dat vanaf eind 2023 beschikbaar zal zijn voor eigenaars van beschermd erfgoed die over een recent EPC beschikken.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Dank u, minister. Dat is een hoop informatie.

Wat u vertelt over dat erfgoedenergieadvies, lijkt me de logica zelve, namelijk dat het complementair zou zijn aan het EPC.

U hebt vier punten opgesomd, maar ik had een vraag bij het derde, de heldere uitwerking van een grafisch label. Betekent dat dan dat erfgoedwoningen waarvoor energiebesparende maatregelen genomen zijn, een speciaal label krijgen bij eventuele verkoop?

Minister Matthias Diependaele: Dat gaat over die kleurtjes. Als je een EPC-label krijgt, dan staat daar een score op, en die wordt op een as van groen naar rood geplaatst.

Manuela Van Werde (N-VA): Ik was even in de war. Ik dacht dat er dan bijvoorbeeld een schildje op het huis zou komen.

Minister Matthias Diependaele: Nee nee, 'naming and shaming', dat gaan we niet doen.

Manuela Van Werde (N-VA): Oké, dank u, dan heb ik geen verdere vragen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (cd&v): Dank u voor uw antwoord, minister.

Een en ander kadert natuurlijk ook in het halen van de klimaatdoelstellingen en in het energiezuinig maken van beschermd erfgoed. Nu, er is het Vlaams Klimaatfonds, opgericht in de vorige legislatuur. Ik meen mij te herinneren dat er wel wat middelen uit dat klimaatfonds ook richting onroerend erfgoed gingen, om op het vlak van energieverstopping en energieverbruik inspanningen te doen. Mijn vraag is heel concreet: zijn er middelen voorzien voor wat u daar op stapel zet, uit het Klimaatfonds of staat dit daar helemaal los van?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dit komt inderdaad uit het Klimaatfonds. Ik kan u nu niet zeggen hoeveel – dat zou ik moeten navragen –, maar daar zijn wel degelijk middelen voor voorzien uit het Klimaatfonds. Daar dient dat fonds ook voor.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maxim Veys aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de aanbevelingen van de OESO voor het Vlaamse huisvestingsbeleid – 2929 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Minister, op maandag 9 en dinsdag 10 mei 2022 hebt u een zending naar Parijs ondernomen. Dat konden we zien in de mededelingen aan de Vlaamse Regering. Die zending sloot uiteraard aan bij uw bevoegdheden Wonen

en Onroerend Erfgoed. In de toelichting bij de zending staat dat u op 9 mei ook een onderhoud hebt gehad met de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) over het woonbeleid. Binnen de organisatie zou er bijzondere aandacht zijn voor het belangrijke 'Horizontal Housing Project' en voor de opmerkingen en aanbevelingen die de OESO recent aan België formuleerde met betrekking tot huisvesting en woonbeleid, in het kader van het economisch landenrapport 2022 van de OESO voor ons land dat in juni in Brussel zal worden voorgesteld, in aanwezigheid van de secretaris-generaal van de OESO.

De OESO is een samenwerkingsverband waarbij de 37 aangesloten landen proberen gezamenlijke problemen op te lossen en internationaal beleid af te stemmen. De afgelopen jaren staat het thema wonen er wat hoger op de agenda. De aanbevelingen van de OESO en de vergelijking met andere landen, waar we echter nog niet altijd de regionale cijfers uit kunnen halen, kunnen dan ook interessante inzichten bieden voor ons huisvestingsbeleid.

Minister, hoe evalueert u het onderhoud met de OESO? Welke aanbevelingen heeft de OESO voor het huisvestingsbeleid in Vlaanderen?

Ziet u mogelijkheden voor bijkomende beleidsinitiatieven? Zijn er bepaalde quick wins? Komen er nog bijkomende plannen op de langere termijn?

Voorafgaand aan het bezoek aan de OESO had u overleg met uw Nederlandse collega en verwees u naar een bezoek aan Noordrijn-Westfalen. Welke conclusies trekt u uit die gesprekken en welke bijkomende initiatieven zult u nemen?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Collega Veys, ik dank u voor uw vraag. Het bezoek aan Parijs was boeiend. Wij hebben daar ook wat erfgoed bezocht, onder meer UNESCO. Er waren ook andere onderwerpen die de volgende maanden nog ter sprake zullen komen. Ik wil ook absoluut wijzen op het beroep dat men net doet op soms Vlaamse kennis en knowhow voor renovaties in Frankrijk. Ik heb Les Invalides bezocht dat momenteel wordt gerenoveerd door een onderafdeling van een Vlaams bedrijf dat daar al jaren mee bezig is, en nog een aantal grotere projecten in Parijs waar echte Vlaamse knowhow en kennis aan te pas komen. Het is echt wel super om zulke projecten te kunnen bezoeken.

Het onderhoud met de OESO was uiterst interessant en uw vraag biedt me de gelegenheid om de daar verkregen feedback en inzichten met de leden van deze commissie te delen.

Het onderhoud vond plaats met twee vertegenwoordigers van het departement Werkgelegenheid, Arbeid en Sociale Zaken en drie vertegenwoordigers van het departement Economie van de OESO.

Zij hebben daar inzicht gegeven in de werkzaamheden die de OESO ontplooit inzake Wonen. Een bijzondere focus hierbij ging naar hun zogenaamd Horizontal Housing Project. Dat is een horizontaal programma dat loopt van 2019 tot 2022 en inzoomt op huisvestingsgerelateerde onderwerpen. Het project bracht de collectieve expertise en ervaring samen van een aantal OESO-comités, waardoor het onderwerp via verschillende invalshoeken kon worden benaderd. De voornaamste output van dat project tot nu toe is hun huisvestingstool, met een bijzondere focus op data – dashboards en country snapshots – en hun studie over huisvestingsbeleid, meer bepaald de publicatie 'Brick by Brick'. Ik heb daar een kopie van voor het geval u dat interesseert, maar u kunt het uiteraard ook digitaal vinden.

Op basis van de gepresenteerde data en de vergelijkende dashboards hebben we een debat gevoerd over het woonbeleid en over de effecten van diverse

beleidsinstrumenten. Een algemene belangrijke bevinding is dat Vlaanderen in OESO-perspectief erg goed scoort qua situatie op de woningmarkt. Op heel wat parameters zit Vlaanderen in de OESO-kopgroep. Globaal gezien zijn de woonomstandigheden in Vlaanderen erg goed.

We zijn natuurlijk ook dieper ingegaan op de verschillende deelsegmenten van de Vlaamse woningmarkt en hoe die zich internationaal verhouden.

Wat ten eerste de eigenaarsmarkt betreft, zien we dat de Vlaamse woningprijzen net als in de rest van de OESO-landen stijgen. De lage rentestand, ingegeven door het lage rentebeleid van de Europese Centrale Bank (ECB), was hier een dominante drijvende factor. Positief is wel dat comparatief gezien de prijsstijgingen in Vlaanderen veel minder snel gaan dan in andere landen. Ook op deze parameter scoren we in vergelijkend perspectief gezien goed. Belangrijk is eveneens dat het aandeel jongeren dat instroomt op onze eigenaarsmarkt al lang stabiel blijft. Jaarlijks is ongeveer 35 procent van de nieuwe eigenaars een jongere en die trend blijft, gelukkig zou ik zeggen, aangehouden.

Wat beleidsmaatregelen betreft, hebben we ingezoomd op de afschaffing van de woonbonus en de verlaging van de registratierechten. Beide maatregelen werden als positief en doordacht omschreven door de OESO, op basis van hun empirisch onderzoek en data.

Ze bevestigen dat instrumenten als de woonbonus op de middellange termijn een pervers en prijsopdrijvend genereren. Hun internationale bevindingen komen dus overeen met wat ons eigen Steunpunt Wonen nu ook aangeeft, namelijk dat het uitfaseren van de woonbonus verdere prijsstijging zal temperen. Ze onderschrijven de maatregel van de verlaging van de registratierechten als positief voor de toegankelijkheid van de eigenaarsmarkt alsook voor het verhogen van verhuisbewegingen in het kader van arbeidsmobiliteit.

Wat de private huurmarkt betreft, zien we qua prijsvorming internationaal een gelijkaardig fenomeen. De huurprijzen stijgen, maar in internationaal perspectief een pak minder dan in andere landen. Ook onze centrumsteden doen het in dit opzicht relatief goed, zeker als die afgezet worden tegen vergelijkbare steden in andere landen; dan kom je al snel bij de hoofdsteden terecht. Qua spanning tussen vraag en aanbod onderstrepen ze – en dat zeg ik hier ook altijd – dat er vooral op de aanbodzijde ingezet moet worden. Dat is volgens mij het beste wat je kunt doen, 'by far'; meer aanbod creëren is de beste en minst marktversturende maatregel.

Over andere potentiële maatregelen is men minder positief. Huurprijsreglementering, een algemeen plafond op huurprijzen instellen, creëert op langere termijn een uitval aan aanbodzijde. Verhuurders worden hierdoor negatief beïnvloed en beslissen minder tot investeren en verhuren, waardoor het aanbod opdroogt. Dit creëert dus net een tegenovergesteld effect, namelijk minder betaalbaar aanbod. Dat ondersteunt ons beleid.

Qua huurpremies onderstreept men het belang van voldoende selectiviteit bij de toekenning. Premies op grote schaal toekennen zorgt voor een opwaartse druk op de prijzen en zet op termijn de betaalbaarheid onder druk. Ook dat ondersteunt ons beleid.

Ten slotte is er de sociale woningmarkt. Wat dat betreft geven ze aan dat Vlaanderen enerzijds gekenmerkt wordt door een relatief laag percentage aan sociale huisvesting, ongeveer 7 procent – u hebt die internationale vergelijking ook al gemaakt –, anderzijds geven ze aan dat dit cijfer internationaal moeilijk vergelijkbaar is, gezien de fel uiteenlopende definities en methodieken inzake sociaal wonen. Belangrijk blijft hier om blijvend in te zetten op de creatie van bijkomend aanbod, ook in het sociale segment. Het wegwerken van de wachtlijsten is zeker een opdracht in dat opzicht.

Wat extra beleidsinitiatieven betreft, kan ik verwijzen naar wat de Vlaamse Regering op mijn initiatief gisteren nog maar goedkeurde: het dossier van Mijn VerbouwLening, dat samen met collega Demir vormgegeven wordt. Richting onze woningmarkt en vooral ook de private huurmarkt is dit een belangrijke maatregel. Ik licht even toe. Hiermee bieden we een renteloze lening tot 60.000 euro aan voor energetische renovaties en maatregelen inzake woningkwaliteit. In totaal maken we hiervoor 108 miljoen euro vrij. Dit wordt enerzijds voorzien voor eigenaars-bewoners die onder een bepaalde inkomensgrens vallen, de zogenaamde doelgroep 2 en 3 die ook in het kader van Mijn VerbouwPremie gehanteerd worden, en anderzijds ook voor verhuurders, voor de eerste keer, zowel voor verhuurders die via een sociaal verhuurkantoor (SVK) verhuren als voor verhuurders die privaat verhuren, maar zich engageren tot het geven van een korting op de huurprijs gedurende negen jaar.

Als je het mij vraagt, is dat laatste eigenlijk een vorm van geconventioneerd verhuren, in die zin dat een verhuurder eigenlijk iemand is die een beleggingsproduct heeft, een huis als opbrengsteigendom – zo heet het ook: het gaat om een tweede woning die men verhuurt. Ik begrijp dat ook voor die woningen klimaat- en comfortmaatregelen nodig zijn, maar ik had het er moeilijk mee dat een overheid daar centen voor gaat geven. Dan zou je bijvoorbeeld evengoed subsidies kunnen geven aan iemand die verlies maakt op de beurs, want het is belangrijk dat er geld op de beurs gelegd wordt, zodat bedrijven kunnen ondernemen. *(Opmerkingen van Maxim Veys)*

Jawel, die vergelijking gaat op, mijnheer Veys. Ik neem aan dat jullie er niet voor pleiten om geld te geven voor een beleggingsproduct.

Wat hebben we er dus aan gekoppeld? Als men er een beroep op doet, wat fantastisch is, vragen we een verlaging van de huurprijs. Daarmee zeggen we eigenlijk dat men een renteloze lening kan krijgen van de overheid, maar dat de verhuurder zijn woning een aantal jaar goedkoper moet verhuren. Op die manier is dat overheidsgeld goed besteed, want zo wordt het een maatregel die niet enkel inzet op de energetische verbetering van ons patrimonium, maar ook op meer betaalbaarheid op de private huurmarkt. Dat gaat niet onmiddellijk een gigantisch groot effect hebben, maar dat zal de huurprijs toch in bepaalde mate drukken.

De korting die toegekend moet worden, stijgt met het ontleende bedrag: 20 euro voor een lening tot en met 15.000 euro, 40 euro voor een lening van 15.001 euro tot en met 30.000 euro, 60 euro voor een lening van 30.001 euro tot en met 45.000 euro en 80 euro voor een lening van 45.001 euro tot en met 60.000 euro. Voor verhuurders geldt geen inkomensvoorwaarde, maar om als verhuurder gebruik te kunnen maken van deze renteloze lening, mag de huurprijs niet boven 900 euro liggen, en in centrumsteden 1000 euro. Voor de veel duurdere woningen gaan we het ook niet toekennen. We mikken hiermee dus op het lage en middelsegment van de huurmarkt. Het totale voordeel voor de huurder kan zo oplopen tot 8640 euro. Dat komt dan neer op 80 euro korting per maand gedurende negen jaar.

Naast deze Mijn VerbouwLening wordt intussen ook verder gewerkt aan een breder initiatief inzake geconventioneerd verhuren, zoals ook vorige week in deze commissie besproken. Dat is dan voornamelijk gericht op het aanbod, terwijl het in dezen eerder over klimaatmaatregelen gaat.

Dan kom ik bij uw derde vraag. Ik had in Nederland inderdaad al een gesprek met mijn tegenhanger voor Begroting, minister Kaag. Die inzichten wil ik ook graag delen met u, mijnheer Veys, maar dat was volledig in het kader van Financiën en Begroting. Het ging over de Europese begrotingsregels.

Volgende maandag heb ik een ontmoeting met de Nederlands minister van Wonen Hugo De Jonge. Ik hoop met hem in debat te kunnen gaan over de situatie op de woningmarkt in zowel Nederland als Vlaanderen.

De ontmoeting met de voltallige regering van Noordrijn-Westfalen, ten slotte, had een brede agenda. Daar is minder in de diepte over woonbeleid gesproken.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Dank u voor de toelichting.

Het is altijd interessant, als u op buitenlands bezoek gaat. Dat is verhelderend.

Het treft dat u ook UNESCO bezocht hebt. Een tijdje geleden ging het onder andere over de volkshuizen, een voorstel van Denemarken in het kader van het lidmaatschap van Vlaanderen van een deel van de UNESCO-commissie. U had het over de Vlaamse knowhow die in Parijs wel populair is. Het eerste volkshuis, van Jean Jaurès, is gefinancierd met middelen vanuit de Vooruit. Dat gebeurt al een hele periode. Het is goed om te zien dat de traditie daar wordt verdergezet.

Ik pik meteen in op die nieuwe Mijn VerbouwLening. Het is een positieve zaak dat een renteloze lening nu ook ter beschikking wordt gesteld van verhuurders die willen investeren en die de 'split incentive' willen doorbreken, waarbij het de verhuurder is die investeert in de woning, maar de huurder die profiteert van de energetische renovaties. Dat is in deze tijden wel zeer belangrijk. Het doet mij ook wat denken aan de resolutie die wij hadden ingediend en is weggestemd, met dat verschil dat het bij ons om een premie ging, zoals in Kortrijk en andere steden. Het is goed dat er op dat vlak voortschrijdend inzicht is, want het is met die goede verhuurders dat we het zullen moeten doen.

Het werd ook tijd. Binnen renovaties was de kritiek altijd: hoe ondersteun je mensen die een renovatie niet kunnen betalen. Gisteren ging het nog over die gestuurde warmtepompen, een investering van meer dan 25.000 euro. Goed wetende dat de helft van de private huurmarkt niet in orde is, was het wel nodig om daar ook iets te doen. Ik kijk met bijzondere aandacht uit naar de effecten hiervan.

U sprak ook over de vergelijking met andere landen. Dit is inderdaad geen evident gegeven. We hebben een heel laag aantal sociale woningen. Met de Vooruitfractie blijven we ervan overtuigd dat meer en sneller sociale woningen bouwen essentieel is om de problemen op de private huurmarkt op te lossen.

U zei dat de aanbodstijging bij ons nog wat hoger ligt dan in Nederland, waar men echt met een groot probleem zit. Overweegt u nog bijkomende beleidsmaatregelen om die aanbodstijging nog te vergroten? Ik hoor heel vaak dat we dan het aantal bouwrechten moeten kunnen verhogen. Meer aanbod, graag. We hebben gehoord in de hoorzitting met de Nationale Bank dat er een aanbodstijging is, een grotere stijging dan de aangroei van gezinnen, in tegenstelling tot wat andere fracties hier soms durven te beweren, maar we hebben nog meer aanbod nodig. Wanneer mogen we op dat vlak een voorstel verwachten?

Ik ben blij dat u met de Nederlandse minister van Wonen gaat praten. Die is ook minister van Volkshuisvesting. Dat is ook heel interessant om te bekijken.

U zei ook nog dat we geen mensen gaan subsidiëren die verlies lijden op de beurs. Oké, maar er is ook niet zoiets als het grondwettelijk recht op aandelen of dividenden. Het recht op wonen is wel ingeschreven in de Vlaamse Wooncode. Wonen vergelijken met een belegging op de beurs, dat is een ...

Minister Matthias Diependaele: Dat is totaal fout. Het ging bij mij om een tweede woning. Dat is waar ik het mee vergeleek.

De voorzitter: Mijnheer Veys, maakt u uw redenering af.

Maxim Veys (Vooruit): Welja, ik vind de vergelijking wat mank. Het gaat er in de commissie heel vaak over dat huurwoningen beleggingen zijn, maar die woningen zijn wel nodig om het recht op wonen te realiseren. Dat een-op-een met de aandelenmarkt vergelijken, dat vind ik toch een beetje te ver gaan.

Maar goed, concreet, die aanbodstijging, hoe zult u daar met uw beleid aan bijdragen?

De voorzitter: Mevrouw Smeyers heeft het woord.

Sarah Smeyers (N-VA): Mijnheer Veys, ik vond de vraag zeer interessant, maar het antwoord zowaar nog interessanter. Dat zal u niet verbazen. Misschien hebt u al spijt dat u de vraag gesteld hebt. Als de introductie van de minister is dat hij blij is dat u de vraag stelt, dan wist u al wat er ging komen. Maar alle gekheid op een stokje.

Er is zeer veel interessante informatie naar boven gekomen, in positieve zin, maar we mogen ook zelfkritisch zijn. Er zijn bedenkingen over geconventioneerde huur, huurpremies, het aantal sociale woningen in Vlaanderen. Ik maak nog niet de bedenking of dat te weinig is. Het is weinig, maar is het te weinig? De nuance is dat het zeer moeilijk is om dat te vergelijken, aangezien elk land een eigen beleid heeft op het vlak van sociaal wonen. Het OCMW-beleid hangt daar natuurlijk mee samen.

Misschien is het een idee – en dan kijk ik ook eens naar de voorzitter – om een delegatie van de OESO naar de commissie Wonen uit te nodigen want er zitten toch heel veel goede en interessante aspecten in waarmee we met deze commissie wel aan de slag kunnen. Ik stel voor dat we dit in de regeling van de werkzaamheden bespreken, kwestie van ons werk hier, namelijk het beleid ondersteunen of mee sturen waar wij dat als parlementsleden kunnen doen, te doen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (cd&v): Ik wil de minister bedanken voor zijn antwoord. Er zijn verschillende werven en dat is op zich goed. Er is heel wat, maar het totaaloverzicht ontbreekt soms voor mensen die op zoek zijn en in de problemen zitten om een betaalbare woning te vinden. Ik heb daar ook geen mirakeloplossing voor, maar ik wil dat gevoel delen.

Het is niet dat er niets gebeurt want er is van alles in beweging, maar toch merken we dat de woningnood zo groot is en dat zoveel mensen radeloos op zoek zijn. We moeten daar echt stappen vooruitzetten om mensen meer wegwijs te maken en te ontzorgen. Daar ligt nog een grote werf waar we samen werk van moeten maken.

Ik ben het ermee eens dat we ook eens onze horizon kunnen verruimen en kijken naar de OESO, naar Nederland. Ik vind dat allemaal heel interessant, maar we zullen wel concrete maatregelen moeten nemen. Er zijn er al, maar we moeten nog stappen zetten om het betaalbare aanbod te vergroten om de crisis op de woningmarkt aan te pakken.

Ik kan me vinden in het voorstel. De OESO kan naar ons komen of wij kunnen naar daar gaan, maar ik ben het ermee eens dat we daarover verder van gedachten moeten wisselen. Er zal wel 'gedelivered' moeten worden. Dat is mijn aanvoelen. Ik wilde het sentiment delen dat ik voel dat er heel veel mensen zoekende zijn en de weg niet vinden.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mijnheer Veys, ik kom nog even terug op die vergelijking. U kunt natuurlijk geloven dat mensen een tweede of een derde woning

verhuren uit goede bedoelingen en om anderen hun grondwettelijk recht te laten beleven, maar dat is natuurlijk niet de realiteit. Mensen die een woning verhuren, doen dat in de eerste plaats – en dat lijkt me ook perfect logisch en het is op geen enkele manier een veroordeling of een verwijt, integendeel – om daar een rendement van te krijgen. Dat is de vergelijking die ik heb gemaakt. Voor de huurder die erin komt, is dat inderdaad de beleving van zijn grondwettelijk recht, maar niet voor de verhuurder. Die doet dat voor dat rendement.

Als we hen vanuit de overheid subsidies – het zijn geen subsidies maar een nulprocentlening – geven, dan is het alsof we een belegging subsidiëren en dat vond ik niet correct. Ik begrijp wel dat er ook in die woningen, vooral in dat segment trouwens, energetische en andere maatregelen moeten worden genomen. Daarom hebben we dat gekoppeld aan een tweede aspect – en dat lijkt mij een goede vondst – om de prijzen wat te drukken, namelijk dat men iets goedkoper moet verhuren.

Zo realiseren we twee zaken. We zullen de kwaliteit van de huurmarkt verbeteren want daar zit wel degelijk een probleem. Alle studies tonen aan dat het dat segment is dat op het vlak van kwaliteit achterop blijft. We helpen de eigenaars nu om die te verbeteren. Tegelijkertijd gebruiken we het als instrument om de prijzen lichtjes – er zal geen gigantisch effect zijn – te temperen en de prijzen wat laag te houden, specifiek in dat segment onder 900 euro huur of 1000 euro in centrum-steden. Dat zit volgens mij heel goed in elkaar.

Wat zijn daar dan de voordelen van? Voor de huurder is de kwaliteit beter, betaalt hij een lagere prijs en heeft hij natuurlijk ook een lagere energiefactuur. Dat is ook zijn grote voordeel daarbij. Voor de verhuurder, de eigenaar van de woning, is het voordeel dat hij nu wel plots de middelen heeft. Dikwijls gaat het om iemand die een huis heeft geërfd of misschien lang heeft gespaard, dan een huisje koopt om te verhuren om er een centje per maand voor te krijgen, maar niet het budget heeft om daar renovatiewerken in te doen. Die zal hij nu wel kunnen doen aan een nulprocentlening. Daarnaast – minstens even belangrijk – stijgt ook de waarde van de woning. Door die maatregel, door die renovatie gaat de waarde van de woning omhoog. Dat zijn de voordelen. Het systeem zit op die manier evenwichtig en goed in elkaar.

Wat die volkshuizen betreft, zou het heel fijn zijn dat ik nog zou kunnen meewerken aan het beschermen van de volkshuizen in Vlaanderen. Dat zou een mooi ding zijn. Als u dat wilt weten, moet u maar eens vragen wat daar de stand van zaken is. Dat weet ik niet uit het hoofd.

Er is verwezen naar dat geconventioneerd verhuren. Dat is het exact. Mevrouw Schauvliege, je kunt zeer veel doen en aan allemaal kleine knopjes draaien, maar er is één grote knop waar je aan moet draaien en dat is die aanbodstijging. Dat is ook wat ons bevestigd is door de OESO. Als je die markt wil laten draaien, moet je het aanbod vergroten. We nemen daar voortdurend initiatieven voor. Het voorstel van geconventioneerd verhuren is om in een bepaald segment waar de druk het grootst is – en dat is de onderste kant van de private huurmarkt –, in te grijpen en ontwikkelaars of hier particulieren aan te zetten om daarop in te zetten. Dat is net het voorstel dat we willen doen. Ik ben ervan overtuigd dat we daarmee met een uitdeinend effect over de hele huurmarkt resultaat zullen boeken en dat overal de prijs wat zal dalen, trouwens ook richting koopmarkt. Het is een beetje zoals een fietsband: er zit maar één ventiel op, maar als je daar lost, verslapt de band niet enkel daar, maar volledig. Dat is een beetje hetzelfde met de druk op de woningmarkt.

Mevrouw Smeyers, het was uw voorstel om de OESO uit te nodigen. Die mensen zullen dat met veel plezier, heel omstandig en wetenschappelijk onderbouwd doen

op een interessante en boeiende manier. Dat was toch onze ervaring tijdens de twee à drie uur dat we daar zijn geweest. Ik zou jullie dus zeker die goede raad geven. Ze zullen op al jullie vragen kunnen antwoorden en onderbouwing geven.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Minister, dank dat u de ambitie hebt om de volkshuizen te steunen, maar u doet dat al deels. De Vooruit krijgt in het kader van onroerend erfgoed Vlaamse middelen en dat is een goede zaak.

Ik sta er gerust voor open om de OESO uit te nodigen. Dat mag wat mij betreft ook het Internationaal Monetair Fonds (IMF) zijn. Ik betreur het dan toch dat de Vlaamse Woonraad aan het begin van de legislatuur is afgeschaft. Dat vloekt dan een beetje, vind ik. Maar goed.

Ik kijk uit naar de uitwisseling in de toekomst na uw bezoek aan Nederland aan de minister van Volkshuisvesting, die vooral – ik heb het net nog eens opgezocht – meer regie in de sociale woningbouw wil. We hebben het daar al een paar keer over gehad. Ik hoop dat u daar wat interessante inzichten kunt opdoen. We zullen het daar zeker later nog eens over hebben.

Ik ben daarnet vergeten te vragen of er al meer zicht is op meer regionale cijfers vanuit de OESO omdat de Belgische cijfers wat minder duidelijk zijn. Ik zal daarover een nieuwe vraag indienen.

U stelt dat verhuurders dat in de eerste plaats doen om rendement te krijgen. Dat klopt wel, maar het is toch een bijzonder beleggingsproduct. Het is een economische transactie, maar die moet vooral billijk zijn en dat is waarvoor wij wekelijks in deze commissie strijden, namelijk de betaalbaarheid van de private huurmarkt die al jaren achteruitgaat. We zien dat in de indicatoren, vanuit huurderszijde dan. Voldoende betaalbaar aanbod realiseren is een taak van de overheid, zij het dan via regulering van de huurmarkt. Wij hebben niets tegen een rendement voor verhuurders, zolang het billijk is en de woning van goede kwaliteit. Maar goed, de cijfers geven aan dat dit geen realiteit is in Vlaanderen. Er is nog heel veel werk aan de winkel, zeker op het vlak van kwaliteit. Die markt faalt al een tijd en we vinden het uw taak om daarop in te grijpen zodat die wel voor betaalbaar wonen zorgt. Wordt vervolgd in de komende weken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Joke Schauvliege aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de evaluatie van het bestaande beschermd erfgoedbestand en de beslissing om de bescherming van bepaalde monumenten op te heffen

– 2930 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (cd&v): Minister, ik lees op uw eigen website: 'Minister Diependaele gaat met borstel door beschermde monumenten in Vlaanderen'. Ik wist niet dat u zo handig was. Het gaat natuurlijk over het feit dat u een grondige evaluatie zult maken van het volledige beschermd erfgoedbestand. U stelt terecht – en dat is hier al een aantal keren aan bod gekomen – dat de huidige criteria voor bescherming misschien niet altijd meer voldoen. U zegt ook letterlijk: "Ik wil tot een sterker en meer coherent beschermd bestand komen, zodat een

bescherming door de burger als vanzelfsprekend wordt ervaren en eigenaars meer rechtszekerheid hebben.”

In april 2020 startte het agentschap Onroerend Erfgoed met de evaluatie van het beschermde erfgoed aan de hand van twee pilootprojecten: een project over het verdwenen en aangetaste erfgoed en een project over windmolens. Het agentschap verduidelijkt dat het pilootproject over windmolens aantoont dat de verschillende criteria op een andere manier moeten worden bekeken.

De bestaande beschermingen werden op basis van diverse selectiecriteria tegenover elkaar afgewogen en belangengroepen werden betrokken bij het onderzoek. Het bleek echter een tijds- en arbeidsintensief proces om op korte termijn door het volledige pakket beschermd erfgoed te gaan. Daarom is de methode ook bijgesteld voor een snelle screening.

Intussen zouden 591 monumenten zijn onderzocht en in de loop van dit jaar zouden er 55 opheffings- en wijzigingsdossiers worden opgestart. U hebt ook verduidelijkt dat u er zult op toezien dat de opheffing van een bescherming geen hiaat zal creëren in het beschermde bestand.

Dat er een evaluatie komt, is een goede zaak. Ik wil u daarover een aantal vragen stellen.

Kunt u nader duiden op welke manier men tot de aangekondigde 55 opheffingsdossiers is gekomen? Werden de lokale besturen waar deze monumenten gelegen zijn daarbij betrokken en/of ingelicht?

Kunt u verduidelijken hoe de snelle screening in de praktijk verloopt? Wat is de aanpak daarbij en wie wordt daarbij betrokken? Ik denk dan aan de lokale besturen en erfgoedverenigingen.

U zegt dat u erop zult letten dat er geen hiaten worden gecreëerd. Wat bedoelt u daar precies mee en welke aanpak zult u daarvoor hanteren?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mevrouw Schauvliege, ik dank u voor uw vraag. U hoeft zich geen zorgen te maken: ik heb niet het idee dat ik handig ben. Dat is immers het grootste gevaar: mensen die onhandig zijn maar van zichzelf denken dat ze handig zijn. Ik mocht vroeger bij de bouw ook meegaan, maar ik mocht me met maar twee zaken bezighouden: afbraak en afval.

Die borstel waar u naar verwijst, is eerder een archeologisch borsteltje, want we doen dat natuurlijk met de nodige zorgzaamheid. Maar de keuze om voor 55 aanduidingsobjecten effectief de bescherming op te heffen of te wijzigen vloeit voort uit de twee pilootprojecten die in 2019 werden opgestart: een onderzoek naar het verdwenen en het aangetaste erfgoed en een project rond windmolens in Vlaanderen. Hierover verscheen in 2021 een eindrapport, dat online kan worden geraadpleegd.

Voor 31 aanduidingsobjecten is de aanpassings- of opheffingsprocedure al opgestart: 24 objecten uit de groep verdwenen en aangetast erfgoed en 7 uit de groep windmolens. Een volgende reeks volgt in het najaar. Hoewel de procedure het niet voorschrijft, worden de betrokken lokale besturen en zakelijkrechthouders wel op de hoogte gebracht bij de aanvang van het proces.

Het doel van de snelle screening is sites te detecteren die evident niet meer aan de huidige selectiecriteria voor bescherming voldoen: herkenbaarheid, ensemblewaarde, representativiteit, zeldzaamheid en contextwaarde. Hierbij wordt ook de

bouwfysische staat mee in overweging genomen, maar een slechte bouwfysische staat is geen doorslaggevend argument voor opheffing van de bescherming. Er is dus een breder kader voor het opheffen en wijzigen van beschermingen, waardoor het creëren van hiaten niet aan orde is. Omgekeerd kan het wel zo zijn dat waardevol erfgoed nog niet beschermd is. Die hiaten kunnen alsnog in een later stadium worden opgelost.

De screening startte in juli 2021 met een indeling van alle beschermde objecten in thematische clusters. Alle beschermingsstatuten worden in aanmerking genomen, niet alleen de beschermde monumenten. Wel blijven in dit stadium de zogenaamde stedenbouwkundige ensembles buiten beschouwing. Daarvoor is in een afzonderlijk traject voorzien.

Alle beschermingen sinds 1931 werden op basis van bureauonderzoek bekeken. Door thematisch te werken wordt het volledige beschermde bestand overzichtelijk en is een typologische afweging mogelijk. Deze oefening leidde alvast tot een lijst van een 591 objecten, beschermd als monument, cultuurhistorisch landschap, stads- of dorpsgezicht.

Met deze lijst gaat mijn administratie verder aan de slag: consultatie van het beschermings- en beheersarchief, nazicht van eventuele handhavingsaspecten en indien nodig een plaatsbezoek. Het proces loopt nog, maar tegen het jaareinde zal een weloverwogen en onderbouwde selectie gemaakt zijn van objecten waarvoor opheffing of wijziging van de bescherming aan de orde is.

Het tijdsbestek van de screening laat niet toe om stakeholders te consulteren. Wel werd op 25 april een afvaardiging van de onroerenderfgoedgemeenten geïnformeerd over het proces. Waar opheffingen of wijzigingen van beschermingsbesluiten aan de orde zijn, zullen de betrokkenen opnieuw vooraf op de hoogte worden gebracht.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (cd&v): Minister, ik heb uw antwoord, waardoor dank, goed beluisterd. Ik ben heel blij dat u uitdrukkelijk zegt dat de fysieke staat van het beschermd monument geen alleenstaand criterium is om te zeggen dat het niet meer beschermd wordt. Ik ben immers als de dood voor een scenario waar de eigenaar niet zo gelukkig is met de bescherming, dan onvoldoende doet om het pand in stand te houden en nadien die bescherming ziet opheffen, iets waar hij eigenlijk op had gehoopt. Ik vind het zeer goed dat u expliciet zegt dat dit een van de elementen is.

Wat het proces betreft, begrijp ik dat u snel wilt gaan, dat het niet evident is om die lokale besturen lopende het proces inspraak te geven of op de hoogte te houden. U werkt nu vooral op basis van een desktopstudie: men screent alles wat beschermd is geweest en men gaat daar dan verder op door. Ik vraag me af of er niet meer bottom-up kan worden gewerkt, in die zin dat men de lokale besturen alert zou kunnen maken op het proces en hen zou kunnen vragen of zij suggesties hebben voor welke monumenten de bescherming kan worden opgeheven. Dat zou interessante materie kunnen opleveren op basis waarvan het agentschap finaal een advies formuleert op grond van de verschillende criteria. Misschien is het ook wel een manier van werken om dit om te draaien en bottom-up te werken. Is dat iets dat aan de orde is of tot de mogelijkheden behoort?

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister, ik heb een bedenking bij de communicatie. We lezen allemaal dat minister Diependaele met de borstel door het beschermd bestand gaat. Ik denk dat er mensen zijn, en de pers al helemaal, die

geloven dat u persoonlijk met de sloophamer op pad gaat. Zoals u zelf net zei, mocht u bij de bouw alleen aan de afbraak werken. Misschien wordt die impressie daardoor nog versterkt.

Opheffing – en dat betreur ik – lijkt altijd een negatieve connotatie te hebben, terwijl het ook een positief verhaal kan zijn, zowel voor de overheid als voor het erfgoed. Uiteindelijk gaan we, zoals u zegt, voor een sterker en coherenter beschermd bestand. We zouden ook moeten vertrouwen op het agentschap, dat het onderzoek naar een opheffing op een doordachte, wetenschappelijke manier zal voeren, zoals u net aanhaalde. Maar ik steun wel de verzuchting van collega Schauvliege: het enige waarover we moeten waken, is dat een opheffing niet het gevolg mag zijn van verwaarlozing. Daar is een opheffing niet aan de orde, daar is handhaving aan de orde.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mevrouw Van Werde, met dat laatste ben ik het helemaal eens. Dat zal dus ook niet het resultaat zijn. Maar het is wel zo – en, mevrouw Schauvliege, u hebt daar meermaals naar verwezen – dat in het verleden soms om de verkeerde reden is beschermd. In het verleden gebeurde het regelmatig dat verwaarloosde monumenten of gebouwen werden beschermd met het idee dat die bescherming zou zorgen voor een restauratie. Dat betekent dat een eigenaar eigenlijk verplicht wordt om een gebouw in dezelfde staat te brengen als voor de bescherming. Stel u een gebouw in goede staat voor in 1980, dat een erfgoedwaarde heeft maar niet beschermd is. In 2000 is dat helemaal verloederd, en op dat moment beslist de overheid om het te beschermen. Men gaat ervan uit dat het zal worden hersteld in de staat van 1980, maar dat kan men natuurlijk niet maken. Daar zijn al uitspraken over van het Hof van Cassatie. Op het moment dat men een gebouw beschermt, legt men een last, een plicht bij de eigenaar, die het moet bewaren zoals het is. Maar zoals het is, kan niet zijn zoals het was voor de bescherming. En dat is in het verleden wel gebeurd, onder meer de laatste twintig jaar bij erfgoed dat al in slechte staat was op het moment van de bescherming. Dat kan men niet vragen, dat is retroactief. Dat zou betekenen dat het Koninklijk Paleis een beetje verderop, waar vroeger het Coudenbergpaleis stond, zou moeten worden beschermd en hersteld zoals het was in de 16e eeuw, toen het is afgebrand. Dan zou het Koninklijk Paleis moeten verdwijnen, wat we dus niet gaan laten gebeuren. Dat zou dezelfde redenering zijn. Ik begrijp helemaal uw redenering, maar dat is dus niet de bedoeling. Wanneer men iets laat verwaarlozen, kan het niet zijn dat men een opheffing krijgt. Dan is inderdaad handhaving aan de orde. Maar wanneer iets al in slechts staat was op het moment dat we het hebben beschermd, dan is die redenering natuurlijk anders en kan men niet verlangen dat het wordt gerestaureerd in de staat van voor de bescherming.

Daarnaast is er ook altijd een openbaar onderzoek. We hebben nu het proces geschetst zoals wij het doorlopen voor we de eigenlijke procedure van opheffing doorlopen, die trouwens decretaal is vastgelegd. Dat gebeurt ook altijd met een voorlopige opheffing en een definitieve opheffing. We hebben het hier al meermaals gehad over het feit dat die voorlopige opheffing ook dikwijls een laatste redmiddel is om toch nog iets met het monument te doen. Dat heeft al een aantal keer wel degelijk tot succesvolle uitkomsten geleid.

Mevrouw Schauvliege, u hebt ook gevraagd naar een bottom-upsysteem van lokale besturen. In de conceptnota staat dat lokale besturen daar inderdaad meer initiatieven toe kunnen nemen.

Mevrouw Van Werde, van de borstel naar de sloophamer is wel een heel grote stap. Maar ik denk inderdaad dat we daar geen schrik voor moeten hebben. We zijn in Vlaanderen al negentig jaar bezig met beschermingen, rond 1930 is dat systeem

gestart. En het is de eerste keer dat we ook eens zullen terugkijken en door dat bestand zullen gaan. Ik denk dat we voldoende zelfvertrouwen mogen hebben om die oefening te doen en te gaan wieden in dat bestand. Dat kan de waarde van de totaliteit van het bestand alleen verhogen. We moeten elk dossier afzonderlijk de kans geven om zich te verweren, de procedure garandeert dat ook, maar ik denk dat iedereen onder ons ook wel voorbeelden kent van bepaalde beschermingen die niet de moeite waard zijn of niet het beschermingsniveau hebben dat we in Vlaanderen zouden moeten hebben – misschien wel op lokaal niveau maar niet op Vlaams niveau. En daarom ben ik ervan overtuigd dat die oefening wel degelijk de moeite waard is.

Die 55 dossiers zijn volgens mij de quick wins, ik denk dat daar zeer weinig discussie over bestaat; dat is tot nu toe zo gebleken. Bij de 191 dossiers die we nu van dichtbij zullen bekijken, zal het al iets moeilijker gaan. Maar ook daar denk ik dat we wel degelijk kunnen slagen in de intentie van de oefening.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (cd&v): Minister, het proces is duidelijk, het is ook geschetst. Decretaal is er ook een procedure die moet worden doorlopen. Maar we weten allemaal – en dat is hier ook al vaak aan bod gekomen – dat onroerend erfgoed en bescherming ook emotie zijn. Ik verwacht dan ook dat er voor sommige dossiers wel wat actie en reactie zal komen. Het zal heel belangrijk zijn om rekening te houden met de emotie, empathie en betrokkenheid van die lokale erfgoedgemeenschappen van de lokale besturen, en die communicatie goed voor te bereiden en met heel veel zorg aan te pakken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.